

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 35², 35³, 35⁴, 35⁵ STRAIPSNIAIS, SEPTINTUOJU¹ IR SEPTINTUOJU² SKIRSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Projektas parengtas, siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, IV prioriteto 4.1.4. darbo 6 (atliekų kainodaros principų, taikomų teikiamoms komunalinių atliekų tvarkymo paslaugoms, patvirtinimas) priemonę.

Įstatymo projekto tikslas – sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą, detalai reglamentuojant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainos nustatymo, paskirstymo ir atskaitomybės tvarką, skundų nagrinėjimo tvarką bei numatant finansinę savivaldybių atsakomybę neįgyvendinus teisės aktuose numatytų reikalavimų atliekų tvarkymo srityje, mažinant administracinę naštą pakoreguoti pavojingų atliekų licencijavimo tvarką.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme (toliau – Atliekų tvarkymo įstatymas) neregamentuotas komunalinių atliekų tvarkymo kainodaros modelis, pagal kurį būtų aišku, kuri institucija ir kokiais terminais tvirtina kainos už komunalinių atliekų tvarkymą apskaičiavimo metodiką; kuri institucija ir kokiais terminais apskaičiuoja šių kainų projektus; kokie yra kainodaros nustatymo pagrindai ir principai; kokie kainų peržiūros ir pakeitimo pagrindai; nenustatyti sąnaudų atskyrimo principai, siekiant užtikrinti kryžminio subsidijavimo prevenciją, t. y. užtikrinti, kad pajamos, gautos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas, nebūtų nukreipiamos kitų veiklų, nesusijusių su komunalinių atliekų tvarkymu, finansavimu; nenumatytas sąnaudų auditavimas; nenustatyta finansinė savivaldybių atsakomybė neįgyvendinus teisės aktuose numatytų reikalavimų atliekų tvarkymo srityje; nenustatyta gyventojų gaunamų skundų nagrinėjimo ir informavimo tvarka, išankstinių ginčų sprendimo ne teisme tvarka.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos Europos Sąjungoje (toliau – ES) priskiriamos prie bendrojo intereso paslaugų, o Lietuvoje – prie viešųjų paslaugų. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 40 dalies nuostatomis, komunalinių atliekų tvarkymo paslauga – viešoji paslauga, apimanti komunalinių atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą, šalinimą, šių veiklų organizavimą, stebėseną, šalinimo vietų vėlesnę priežiūrą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 18 dalimi, viešoji paslauga valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas.

Pažymėtina, kad Europos Komisija (toliau – EK) 2004 m. gegužės 12 d. patvirtino Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Baltoji knyga dėl bendro intereso paslaugų“ (KOM(2004) 374 galutinis). Šiame dokumente nurodoma, kad lemiamą įtaką Europos šalių piliečių gyvenimo kokybei, aplinkai ir Europos įmonių konkurencingumui turi gerai funkcionuojančios, prieinamos, įperkamos ir aukštos kokybės bendro intereso paslaugos. Baltojoje knygoje pateikiamas EK požiūris dėl ES vaidmens formavimo skatinant aukštos kokybės bendro intereso paslaugų teikimą ir nustatomi pagrindiniai elementai, kuriais siekiama užtikrinti, kad visi ES šalių piliečiai ir įmonės galėtų naudotis aukštos

kokybės ir įperkamos paslaugomis (1 dalis). ES egzistuoja bendro intereso paslaugų koncepcija, kuri atspindi Bendrijos vertybes ir tikslus ir kurią sudaro tokie bendri principai: visuotinumasis, tęstinumas, paslaugų kokybė, prieinamumas ir vartotojų apsauga. Visų pirma bendro intereso paslaugas turi nustatyti, organizuoti, finansuoti ir stebėti jų vykdymą atitinkamos nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos (2.3 dalis). EK pripažįsta, kad bendro intereso paslaugų srityje pagrindinis vaidmuo tenka valstybėms narėms ir vietos valdžios institucijoms (3.1 dalis). Paslaugų visuotinumasis yra svarbiausia Bendrijos koncepcija, kuria siekiama užtikrinti efektyvų pagrindinių paslaugų prieinamumą (3.3 dalis). Vadovaujantis ES tvarios plėtros politika taip pat būtina atsižvelgti į bendro intereso paslaugų vaidmenį, susijusį su aplinkos apsauga, bei į specifines bendro intereso paslaugų ypatybes, tiesiogiai susijusias su aplinkosaugos, pvz., vandens ar atliekų, sektoriais (3.4 dalis). Organizuojant bendro intereso paslaugas, turi būti užtikrintos vartotojų teisės. Principus galima apibūdinti taip: galimybė visoje ES teritorijoje ir visoms gyventojų grupėms naudotis paslaugomis, taip pat tarpvalstybinio masto paslaugomis, paslaugų įperkamumas, įskaitant specialias priemones mažas pajamas gaunantiems gyventojams, paslaugų saugumas, apsauga, patikimumas, tęstinumas, aukšta kokybė, galimybė rinktis, skaidrumas ir galimybė iš teikėjų ir priežiūros institucijų gauti informaciją (3.5 dalis).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – Vietos savivaldos įstatymas) ir Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, įskaitant ir vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą formos nustatymą ir dydžio apskaičiavimą, atsakinga savivaldybės institucija. Tobulinant vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo teisinį reglamentavimą, parengtas Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2, 12, 28, 30, 30¹, 30², 35¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹, 30³, 30⁴, 30⁵, 30⁶, 30⁷, 30⁸, 30⁹, 35², 35³, 35⁴, 35⁵ straipsniais, septintuoju¹ ir septintuoju² skirsniais įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas), kuriame numatoma komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų po rūšiavimo likusių, perdirbti ir pakartotinai panaudoti netinkamų energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo 1 tonos įkainio (toliau – 1 t įkainis) viršutinių ribų nustatymą, priežiūrą, jų nustatymo metodikų tvirtinimą, investicijų derinimą, išankstinių ginčų sprendimo ne teisme tvarka nagrinėjimą, reguliuojamų veiklų sąnaudų atskyrimo kontrolę, kad būtų veiksmingai atskirtos reguliuojamųjų veiklų sąnaudos nuo kitų sąnaudų, informacijos teikimo taisyklių tvirtinimą, techninės užduoties tvirtinimą pavesti Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau – Taryba).

Atsižvelgus į tai, Taryba privalės nustatyti regionines kainas ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutines ribas, jas perskaičiuoti. Šioms funkcijoms ir iškeltiems tikslams įgyvendinti būtina spręsti Tarybos finansavimo iš komunalinių atliekų tvarkymo veiklų klausimą, kadangi įgyvendinant naujai numatomas funkcijas yra būtina plėsti Tarybos pajėgumus.

Siekiant teisinio aiškumo, sistemiškumo, nustatant informacijos teikimo tvarką bei atsižvelgiant į Aplinkos apsaugos agentūros vykdomas funkcijas¹ (rinkti, vertinti ir (ar) kitaip tvarkyti ir teikti informaciją apie aplinkos būklę, cheminių medžiagų ir preparatų (mišinių) srautus,

¹ Aplinkos apsaugos agentūros nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 „Dėl Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų patvirtinimo“.

taršą ir taršos prevencijos priemonės, įgyvendinti ūkinės veiklos aplinkosauginį reguliavimą, įgyvendinti cheminių medžiagų ir preparatų (mišinių) valdymo politiką, užtikrinti racionalų gyvosios gamtos išteklių naudojimą ir tinkamą, teisės aktų reikalavimus atitinkančią jų apsaugą), patikslinta Atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsnio 8 dalis. Nustatyta, kad savivaldybės informaciją apie įstatymuose ir kituose teisės aktuose savivaldybėms nustatytų reikalavimų ir valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikia Aplinkos apsaugos agentūrai.

Siekiant mažinti administracinę naštą ir nustatyti aiškų ir tikslų reikalavimą, kas turi turėti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją, tikslinamas Atliekų tvarkymo įstatymo 12 straipsnis.

Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsniu, savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinąs jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Taip pat, vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 17 dalimi, savivaldybės privalo įgyvendinti Valstybiniame atliekų tvarkymo plane (nuo 2021 m. – Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane) joms nustatytas užduotis šiame plane nustatytais terminais ir užtikrinant plane numatytus minimalius reikalavimus. Priemonės, skatinančios ir įpareigojančios savivaldybes laiku įgyvendinti teisės aktuose nustatytas užduotis atliekų tvarkymo srityje, nenumatytos, todėl siūlytina numatyti sankcijas už teisės aktuose nustatytų reikalavimų neįgyvendinimą, sudarant sąlygas atsakingoms institucijoms efektyviau vykdyti savivaldybių kontrolę įgyvendinant teisės aktuose numatytas funkcijas.

Kadangi Vieningoje gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinėje sistemoje suvedami, kaupiami ir saugomi asmens duomenys ar dėl techninių galimybių negalint naudotis Vieninga gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinė sistema pildant popierinius arba laisvos formos elektroninius dokumentus taip pat nurodomi asmens duomenys, Atliekų tvarkymo įstatymo 35¹ straipsnis papildomas nuostata, nustatančia asmens duomenų kaupimo ir saugojimo Vieningoje gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinėje sistemoje ir jai neveikiant kituose dokumentuose tvarką.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės (grupės vadovė Agnė Bagočiutė, tel. 8 646 89902, el. p. agne.bagociute@am.lt), vyriausioji patarėja Laura Zukė (tel. 8 665 28927, el. p. laura.zuke@am.lt), vyriausioji specialistė Justina Jarašienė (tel. 8 686 30856, el. p. justina.jarasiene@am.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Vadovaujantis Vietos savivaldos ir Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, įskaitant vietinės rinkliavos ir kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą formos nustatymą ir dydžio apskaičiavimą, atsakinga vietos savivaldos institucija.

Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnyje nustatyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodara nustatoma vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „teršėjas moka“. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi būti pagrįsta būtinosiomis su komunalinių atliekų tvarkymu susijusiomis sąnaudomis. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi užtikrinti ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą ir sudaryti komunalinių

atliekų turėtojams priimtinas sąlygas dalyvauti komunalinių atliekų tvarkyme, taip pat mažinti aplinkos taršą. Nustatant vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį, turi būti atsižvelgiama į Vyriausybės patvirtintas atliekų tvarkymo taisykles. Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį nustato savivaldybės taryba, vadovaudamasi minėto Atliekų tvarkymo įstatymo 30² straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytais principais.

Atliekų tvarkymo įstatyme nenustatytas detalus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo kainos nustatymo modelis, tik paminėta, kad vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį nustato savivaldybės taryba, tačiau nenumatyta, kas ir kokiais principais vadovaujantis parengia komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainų projektus, kokiais terminais savivaldybės privalo patvirtinti vietinę rinkliavą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, jas peržiūrėti, kas vykdo kainų nustatymo priežiūrą, nagrinėja skundus dėl patvirtintos vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą. Šiuo metu galiojant esamam teisiniam reglamentavimui nėra vieningos sistemos, koku dažnumu peržiūrima savivaldybių tarybų nustatyta vietinė rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, skirtingose savivaldybėse peržiūrima skirtingu dažnumu. Yra savivaldybių, kuriose mokesčių dydis nekeistas ilgą laiką neįvertinant galimai pasikeitusių realių kainų už atliekų tvarkymą, tokiu atveju nepadengiami realios komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos. Tačiau yra ir tokių savivaldybių, kurios nepagrįsdamos priežasčių drastiškai didina vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį, nors mokestis už aplinkos teršimą nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamomis atliekomis nesikeičia, priešingai – Seimas 2019 m. gruodžio 20 d. pritarė Seimo narių iniciatyva parengtam Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimui², kuriuo sumažino mokesčio už aplinkos teršimą nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamomis atliekomis tarifą iki 5 eurų už toną. Siekiant išlaikyti regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos vientisumą, komunalinių atliekų tvarkymo paslauga regionuose turi būti grindžiama tais pačiais principais. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti regioninės kainodaros principus, skaičiavimo ir jos tvirtinimo tvarką, kuomet nepaisant geografinės vietos būtų apskaičiuojami komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos tarifai pagal vienodus kriterijus.

Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, šiame įstatyme nurodytiems reikalavimams įgyvendinti Lietuvos Respublikoje aplinkos ministerija parengė Valstybinis atliekų tvarkymo planą. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsnio 1 dalimi, savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planuose turi būti nustatytos priemonės, užtikrinančios Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane bei regioniniuose atliekų prevencijos ir tvarkymo planuose nustatytų užduočių įgyvendinimą.

Įgyvendinti Atliekų tvarkymo įstatyme ir Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane nustatytus reikalavimus būtina įvertinus ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/850, kuria iš dalies keičiama Direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų) numatytus reikalavimus valstybėms narėms imtis visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2035 m. sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų

² Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 7 priedėlio pakeitimo įstatymas, https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35727&p_k=1&p_a=sale_klaus_stadija&p_svarst_kl_stad_id=-34557.

kiekis būtų sumažintas ir sudarytų ne daugiau kaip 10 procentų ar mažiau visų susidarančių komunalinių atliekų (svorio).

Savivaldybės privalo įgyvendinti Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane joms nustatytas užduotis šiame plane nustatytais terminais ir užtikrinant plane numatytus minimalius reikalavimus. Dalis savivaldybių minėtų reikalavimų nevykdo, tačiau svertai, įgalinantys atsakingas institucijas imtis priemonių tam, kad savivaldybės tinkamai vykdytų Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane nustatytus reikalavimus, nereglamentuoti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Komunalinių atliekų tvarkymo sektorius – šiuo metu vienintelis viešųjų paslaugų sektorius, kurio kainodaros modelis detalai nereglamentuotas ir ši veikla nėra reguliuojama. Atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad nustatant vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį, turi būti vadovaujasi Vyriausybės nustatytomis taisyklėmis, tačiau nėra reglamentuojama, kokia tvarka, terminais nustatoma vietinė rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą.

Įstatymo projekte (25¹ straipsnis) siūloma nustatyti regionines kainas ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinės ribas, kurias 3 metų laikotarpiui nustatytų Taryba, šios kainos gali būti koreguojamos kartą per metus. Trejų metų laikotarpis nustatomas atsižvelgiant į kitų bendrojo intereso ir bendrojo ekonominio intereso paslaugų (pvz., geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, šilumos tiekimo) reglamentuojamą kainų apskaičiavimo laikotarpį, kuris užtikrintų ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą, plėtrą, taip pat mažinti aplinkos taršą. Taip pat Įstatymo projekte (30² straipsnis) numatoma, kad savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į Tarybos nustatytas regionines kainas ir jų padalinimą regiono savivaldybėms pagal savivaldybės teritorijoje gyvenančių atliekų turėtojų skaičių, susidarantį komunalinių atliekų kiekį, komunalinių atliekų rūšių tvarkymo būtinąsias sąnaudas, nustato naujus arba patvirtina esamus vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius. Pažymėtina, kad šiuo metu teisės aktais nustatyta savivaldybių pareiga nustatyti vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį gyventojams išlieka. Savivaldybės, vadovaudamosi joms suteiktais įgaliojimais, nustatys galutinį vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymo dydį komunalinių atliekų turėtojams. Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymo dydis nustatomas sudėjus savivaldybei paskirstytą regioninės kainos dalį su surinkimo už komunalinių atliekų tvarkymą kainą ir išdalinus ją pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas taisykles. Taip pat savivaldybės taryboms numatoma galimybė teikti lengvatas komunalinių atliekų turėtojams savivaldybės biudžeto sąskaita.

Regioninius įrenginius valdo regioniniai atliekų tvarkymo centrai arba kitos įmonės. Regioninio atliekų tvarkymo centro apibrėžtyje yra fokusuojama į tuos regioninius įrenginius, kurių įrengimas finansuotas ES fondų lėšomis. Pavyzdžiui, mechaninio apdorojimo ir (ar) mechaninio rūšiavimo ir biologinio apdorojimo įrenginiai (toliau – MBA) buvo pastatyti naudojantis ES fondų lėšomis. Be to, ne tik skiriant ES fondų finansavimą turi būti laikomasi konkurencingumo principų nustatytą Konkurencijos įstatyme.

Siekiant užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistema būtų administruojama

mažiausiomis sąnaudomis, ir atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje siekiama išlaikyti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, Įstatymo projekte numatyta (30³ straipsnis), kad regioninę kainą skaičiuoja ir teikia tvirtinti Tarybai regioninis atliekų tvarkymo centras, o vietinę rinkliavą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą tvirtina savivaldybės taryba ir iš komunalinių atliekų turėtojų renka savivaldybės institucija arba juridinis asmuo, savivaldybės pavedimu vykdomas komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimą.

Šiuo Įstatymo projektu siekiama sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą, o ne iš esmės pakeisti šiuo metu esančią regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą. Įsigaliojus pateiktiems Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimams, Taryba, nustatydamą regioninę kainą, vertins būtinas sąnaudas, reikalingas komunalinių atliekų infrastruktūrai išlaikyti. Būtinųjų sąnaudų optimalus ir skaidrus užtikrinimas turės poveikį atliekų turėtojų mokamai vietinei rinkliavai ar kitai įmokai už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, tačiau tokiu būdu bus užtikrinama, kad nebus nepagrįstų (perteklinių) sąnaudų, susijusių su infrastruktūros išlaikymu, arba gaunamos pajamos nebus naudojamos ne pagal paskirtį. Galutinę vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymo dydį komunalinių atliekų turėtojams ir toliau nustatys savivaldybės tarybos.

Taip pat, siekiant užtikrinti tinkamą esamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, jos plėtrą ir naujų investicijų įtaką gyventojų mokamai kainai už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą, Įstatymo projekte (30⁷ straipsnis) siūloma nustatyti pareigą regioniniams atliekų tvarkymo centrams bei bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojams derinti investicijas, susijusias su komunalinių atliekų tvarkymu, su Taryba jos nustatyta tvarka.

Pastebėtina, kad Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“, 255.4 papunktyje nustatyta, kad išlaidos už komunalinių atliekų tvarkymą negali viršyti 1 procento disponuojamų vidutinių mėnesio namų ūkio pajamų. Vienam namų ūkiui tenkanti atliekų tvarkymo kaina pagal skirtingas komunalinių atliekų tvarkymo alternatyvas palyginta su statistinėmis prognozuojamomis disponuojamomis namų ūkio pajamomis. Todėl, įgyvendindamos šią nuostatą, savivaldybės turėtų atsižvelgti ne į kiekvieno konkretaus namų ūkio disponuojamas pajamas, bet į vidutinę mėnesio statistinę regiono ar apskrities rodiklį (<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R331#/>). Minėtą nuostatą savivaldybės turėtų įgyvendinti tvirtindamos vietinę rinkliavą arba kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą. Sąvokos „namų ūkis“ apibrėžtis, parengta vadovaujantis 2003 m. birželio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1177/2003 dėl Bendrijos statistikos apie pajamas ir gyvenimo sąlygas) nuostatomis ir pateikta Lietuvos Respublikos terminų banke („namų ūkis – atskirai gyvenantis vienas asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidas ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis“), šiuo metu yra vartojama bendrojoje, socialinėje ir gyvenimo lygio statistikoje. Pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių, patvirtintą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“, namų ūkių veikla klasifikuojama kaip „namų ūkių, samdančių darbininkus, veikla“ arba kaip 2 „namų ūkių veikla, susijusi su savoms reikmėms tenkinti skirtų nediferencijuojamų gaminių

gamyba ir paslaugų teikimu“. Atsižvelgdami į tai, kad sąvoka „namų ūkis“ įvairiuose šaltiniuose suprantama skirtingai, ir į Lietuvos Respublikos terminų banke pateikiamą šios sąvokos apibrėžtį, Įstatymo projekto 30² straipsnio 11 dalis papildyta sąvoka „fiziniai asmenys“. Juridiniams asmenims ši sąlyga negalioja.

Sąvoka „namų ūkis“ suprantama kaip atskirai gyvenantis vienas asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidas ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis.

Siekiant, kad savivaldybės laiku įgyvendintų teisės aktuose nustatytas užduotis atliekų tvarkymo srityje, Įstatymo projekte (30⁹ straipsnis) numatyta finansinė savivaldybių atsakomybė neįgyvendinus numatytų reikalavimų. Įstatymų projekte siūlomi baudų dydžiai numatyti įvertinus kitų bendrojo intereso ir bendrojo ekonominio intereso paslaugų (pvz., geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, šilumos tiekimo) reglamentuojamus baudų dydžius.

Šių priemonių įgyvendinimas jokios įtakos gyventojų mokamai vietinei rinkliavai ar kitai įmokai už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą neturės. Įstatymo projekte numatyta, kad savivaldybėms skirtos baudos (ar delspinigiai) neįskaiciuojamos į regionines kainas, vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį.

Taip pat Įstatymo projekte apibrėžiama Tarybos kompetencija, finansavimo tvarka, Tarybos gaunamų pajamų iš reguliuojamosios veiklos naudojimo tvarka, informacijos gavimo ir teikimo tvarka ir kt.

Atsižvelgiant į Įstatymo projekte išplėstą Tarybos kompetenciją ir papildomas funkcijas, siekiama įtvirtinti Tarybos finansavimo būdą iš reguliuojamų ūkio subjektų įmokų, kas tiksliau atspindėtų Tarybos vykdomų funkcijų ir jos veiklos finansavimo šaltinio sąsają – Tarybos išlaikymo našta tektų ne visiems mokesčių mokėtojams, o tiems, kurie naudojami komunalinių atliekų tvarkymo paslauga.

Atsižvelgus į Tarybai deleguotas funkcijas, dalį jų paliekant savivaldybių taryboms, reikalingus žmogiškuosius resursus bei planuojamas patirti sąnaudas, dabartinis procento dydis galėtų būti 1 procentas praėjusių metų reguliuojamos veiklos pajamų.

Paaškinimas³, **kokias metines sąnaudas patirtų Taryba ir kiek žmogiškųjų resursų preliminariai reikėtų**, jei tokios apimties komunalinių atliekų tvarkymo reguliavimo sektorių prižiūrėtų Taryba:

1) **Žmogiškieji resursai** – pagal funkcijų apimtį (kainų nustatymas, investicijų vertinimas, metodikų tvirtinimas, investicinių planų derinimas, investicijų derinimas, išankstinių ginčų sprendimo ne teisme tvarka nagrinėjimas, reguliuojamų veiklų sąnaudų atskyrimo kontrolė, techninės užduoties tvirtinimas), Tarybos vertinimu, būtų reikalinga ne mažesnė kaip 6 (šešių) darbuotojų komanda. Pažymėtina, kad tokio plataus masto ir įtemptų terminų darbams atlikti turi būti užtikrinti pakankami žmogiškieji resursai, t. y. tinkamas personalo skaičius yra viena iš priemonių, padėsiančių įgyvendinti užsibrėžtus tikslus. Taip pat šiuo metu Taryboje dirbantys darbuotojai, atliekantys bendrąsias funkcijas (finansų, viešųjų pirkimų, personalo ir kt.), turės prisidėti prie naujų funkcijų tinkamo įgyvendinimo. Tarybos atliktais skaičiavimais, 6 (šešių) darbuotojų metinis darbo užmokesčio fondas, taip pat bendrųjų skyrių veikla (3 proc.) komunalinių atliekų tvarkymo sektoriaus priežiūrai sudarytų apie 265 000 Eur/metus. Skaičiavimai atlikti,

³ Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2019 m. lapkričio 19 d. raštas.

įvertinus: 1) Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme nustatytus darbo užmokesčio nustatymo principus bei įvertinus darbdavio mokėtinus mokesčius, mokamus Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Priėmus Įstatymo pakeitimo projektą, komunalinio atliekų tvarkymo sektoriaus reguliavimas, kurį vykdys Taryba, bus ilgalaikis procesas, trunkantis ne vienerius metus, todėl turi būti užtikrintas ilgalaikis adekvatus darbo užmokesčio fondas, siekiant pritraukti į valstybės tarnybą kompetentingų asmenų.

2) **Darbo vietų parengimas ir išlaikymas** – 6 (šešių) darbo vietų įrengimui ir išlaikymui reikalinga: 1) įsigyti baldus (stalai, kėdės, spintelės); 2) paruošti kompiuterinę techniką (įskaitant informacinių technologijų licencijų pirkimą ir kasmetinį jų atnaujinimą, įrangos atnaujinimus ir kt.); 3) įsigyti kanceliariinių prekių; 4) įvertinti papildomų patalpų nuomos ir komunalinius mokesčius; 4) įvertinti ryšių (mobiliųjų ir stacionarių telefonų įsigijimą). Tarybos skaičiavimais, šios metinės sąnaudos sudarytų apie 23 000 Eur. Reikiamos išlaidos baldams, kompiuteriams ir mobiliesiems telefonams skaičiuojamos tik 20 proc. įsigijimo vertės, vertinant, kad patiriamos sąnaudos nėra kasmetinės.

3) **Kitos sąnaudos** – vertinant Tarybai planuojamų deleguoti funkcijų apimtį, vykdant minėtas funkcijas susidarytų papildomos sąnaudos: komandiruotės, reguliuojamų ūkio subjektų audito paslaugos (vieno reguliuojamos veiklos audito kaina, priklausomai nuo įmonės dydžio rinkoje svyruoja nuo 30 000 Eur iki 100 000 Eur ir daugiau), ryšių, konsultacinių paslaugų ir (ar) metodikų parengimo paslaugos, informacinėms sistemoms reikalingų techninių resursų nuomos bei programinės ir techninės įrangos priežiūros paslaugos, informacinių išteklių (duomenų surinkimo sistemos, dokumentų valdymo sistemos, duomenų saugos užtikrinimo) praplėtimo paslaugos ir kt. Tarybos skaičiavimais, kitos sąnaudos galėtų sudaryti ne mažiau kaip 388 000 Eur.

Įvertinus visas galimas patirti sąnaudas, Tarybos sąnaudų, atliekant Įstatymo projekte deleguojamas funkcijas, metinis krepšelis sudarytų apie 680 000 Eur.

Atlikdama skaičiavimus, Taryba naudojo viešai prieinamus duomenis apie regioninių atliekų tvarkymo centrų veiklą ir vertino būsimas regioninių atliekų tvarkymo centrų reguliuojamos veiklos pajamas, t. y. nebuvo vertinamos pajamos, gaunamos iš nereguliuojamos regioninių atliekų tvarkymo centrų veiklos (tų veiklų, kurios nesusijusios su komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos organizavimu). Šis 1 procento dydis bus optimalus ir tuomet, kai bus pradėdamos reguliuoti Kauno ir Vilniaus atliekų deginimo jėgainės, t. y. kai Taryba faktiškai pradės vykdyti jų reguliavimo funkciją ir patirs papildomas sąnaudas. Neužtikrinus Tarybai tinkamo finansavimo deleguojamoms funkcijoms įgyvendinti, bus užkertamas kelias Tarybai tinkamai įgyvendinti jai pavestas funkcijas.

Taip pat, priėmus Įstatymo projektą, Tarybai yra nustatyta pareiga parengti apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimus ir (ar) metodą, ir (ar) modelį, komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų po rūšiavimo likusių netinkamų perdirbti ir pakartotinai panaudoti energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo įkainio nustatymo metodikas, kurios užtikrins komunalinių atliekų tvarkymo veiklos efektyvumą ir sąnaudų pagrįstumą. Apskaitos atskyrimo tikslai bei sąnaudų paskirstymo taisyklės leis įgyvendinti pagrindinį kainodaros principą, įtvirtintą Atliekų tvarkymo įstatyme – kaina turi būti pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis.

Taryba gautas pajamas privalo įmokėti į valstybės biudžetą ir tvarkyti Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme nustatyta tvarka. Lėšų gavimas iš valstybės išdo bendrosios sąskaitos, tiesioginis išlaidų apmokejimas ir lėšų pervedimas vykdomas vadovaujantis Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų

ministro 2000 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 195 „Dėl Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių patvirtinimo“. Tarybos pajamos, gautos iš ūkio subjektų įmokų ir įmokėtos į valstybės biudžetą, gali būti naudojamos tik Tarybos strateginiame veiklos plane numatytoms ir vykdomoms programoms finansuoti. Tarybai yra taikomi tokie patys atskaitomybės ir kontrolės reikalavimai, kaip ir kitoms biudžetinėms įstaigoms. Tarybai yra taikomos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos. Taryba kiekvieną ketvirtį Finansų ministerijai teikia ataskaitas apie biudžeto lėšų panaudojimą, taip pat Tarybos finansavimas ir lėšų panaudojimas yra pateikiamas metinėje Tarybos veiklos ataskaitoje. Tiek biudžeto lėšų panaudojimo ataskaitos, tiek metinė Tarybos veiklos ataskaita yra viešos ir skelbiamos Tarybos interneto svetainėje www.regula.lt, todėl visi gali susipažinti su Tarybos gautų lėšų panaudojimo tikslais ir programomis.

Įstatymo projekte numatyta, kad regioniniai atliekų tvarkymo centrai, vadovaudamiesi Tarybos patvirtinta Komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo metodika, likus ne mažiau kaip 5 mėnesiams iki regioninės kainos galiojimo termino pabaigos, parengia bei Tarybai pateikia regioninės kainos apskaičiavimo projektą. Tarybos patvirtintos naujos ar peržiūrėtos regioninės kainos įsigalioja kitą dieną po Tarybos nutarimo oficialaus paskelbimo Teisės aktų registre, jeigu pačiame Tarybos nutarime nenumatyta vėlesnė jo įsigaliojimo data. Tarybos patvirtintos galiojančios regioninės kainos yra skelbiamos viešai.

Taip pat Įstatymo projekte (30⁴ straipsnis) nustatoma bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų Po rūšiavimo likusių, perdirbti ir pakartotinai panaudoti netinkančių energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinės ribos nustatymo metodika bei nustatoma bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinė riba, kuri nustatoma ne trumpesniam kaip 3 metų laikotarpiui. Atliekų deginimas – viena iš sudedamųjų dalių, sudarančių komunalinių atliekų tvarkymo sistemą. Atsižvelgus į tai, kad komunalinių atliekų tvarkymas yra viešoji paslauga, Įstatymo projekte siūloma nustatyti bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų komunalinių atliekų deginimo 1 tonos įkainio viršutinę ribą. Viršutinės įkainio ribos nustatymas, palyginti su kitais alternatyviais reguliavimo mechanizmais, yra efektyviausias reguliavimo principas, kuomet nėra labai didinama ūkio subjekto administracinė našta, o reguliuojamo ūkio subjekto aptarnaujami vartotojai (klientai) yra apsaugomi nuo per didelių paslaugos kainų.

Įstatymo projekte apibrėžiamos regioninių atliekų tvarkymo centrų ir bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų funkcijos, susijusios su komunalinių atliekų tvarkymu, ataskaitų teikimu, informacijos skelbimu ir kt.

Siekiant užtikrinti efektyvų Įstatymo projekte numatytų funkcijų įgyvendinimą, Įstatymo projekte (30⁶ straipsnis) nustatoma reguliuojamosios veiklos ataskaitų ir reguliavimo apskaitos sistemos nepriklausomo vertinimo tvarka. Regioninis atliekų tvarkymo centras ir bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojai turi vesti atskirą vykdomos komunalinių atliekų tvarkymo veiklos apskaitą, kuri turi būti atskirta nuo kitų veiklų, kurios nesusijusios su komunalinių atliekų tvarkymo veikla, taip pat numatyta prievolė regioniniams atliekų tvarkymo centrams ir bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojams atlikti reguliuojamos veiklos ataskaitų vertinimą. Taip pat, siekiant efektyviai įgyvendinti Įstatymo projekte nustatytas funkcijas regioniniams atliekų tvarkymo centrams ir bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojams, nustatyta sankcijų skyrimo tvarka, reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarka.

Siekiant sumažinti administracinę naštą ir nustatyti aiškų ir tikslų reikalavimą, kas turi turėti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją, Įstatymo projekte tikslinamas Atliekų tvarkymo įstatymo 12 straipsnis. Atliekų tvarkymo įstatymo 12 straipsnio 1 dalies redakcijoje, galiojančioje nuo 2019 m. sausio 1 d., nustatyta, kad „pavojingas atliekas ketinančios tvarkyti įmonės, neturinčios šio Įstatymo 6 straipsnyje nurodytų leidimų, turi gauti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją“. Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje nustatyta, kad „atliekų tvarkymas – atliekų surinkimas, vežimas, naudojimas ir šalinimas, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, šalinimo vietų vėlesnė priežiūra, įskaitant, kai minėtus veiksmus atlieka prekiautojas atliekomis ar tarpininkas“. Atliekų tvarkymo įstatymo 12 straipsnio 1 dalies redakcijoje, galiojusioje iki 2019 m. sausio 1 d., reikalavimas turėti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją buvo nustatytas įmonėms, kurios surenka, laiko, šalina ir naudoja pavojingas atliekas. Atliekų tvarkymo įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad leidimus turi turėti įmonės, ketinančios atlikti atliekų apdorojimą, perdirbančios laivus, ir įmonės, atliekų susidarymo vietoje pavojingas atliekas laikančios ilgiau kaip šešis mėnesius, o nepavojingąsias – ilgiau kaip vienerius metus, turi gauti leidimus. Nedidinant administracinės naštos, Įstatymo projektu siekiama aiškiai nustatyti, kad pavojingų atliekų tvarkymo licenciją reikės turėti tik pavojingas atliekas ketinančioms surinkti įmonėms, o įmonėms, kurios laiko, šalina ir naudoja pavojingas atliekas, – reikės turėti leidimą. Taip pat reikalavimo išduoti pavojingų atliekų licencijos dublikatą atsisakymas leis išduoti tik skaitmeninę pavojingų atliekų tvarkymo licenciją.

Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 17 dalimi, savivaldybės privalo įgyvendinti Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane joms nustatytas užduotys šiame plane nustatytais terminais ir užtikrinant plane numatytus minimalius reikalavimus. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsnio 8 dalimi, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka savivaldybė teikia informaciją apie įstatymuose ir kituose teisės aktuose savivaldybėms nustatytų reikalavimų ir Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane nustatytų užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje. Informacija teikiama Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-863 „Dėl informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, valstybiniame atliekų tvarkymo plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatyta tvarka. Pavyzdžiui, kad Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/850, kuria iš dalies keičiama Direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, numatyti reikalavimai valstybėms narėms imtis visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad ne vėliau kaip 2035 m. sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis būtų sumažintas ir sudarytų ne daugiau kaip 10 procentų ar mažiau visų susidarančių komunalinių atliekų (svorio). Siekiant įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose nustatytus reikalavimus, užtikrinti savivaldybėms Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane numatytų užduočių tinkamą vykdymą, siūloma nustatyti ekonomines sankcijas už nustatytų reikalavimų nevykdymą bei pažeidimų nustatymo ir baudų skyrimo tvarką. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsniu ir Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio nuostatomis, savivaldybė atsakinga už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, būtiną jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, tų sistemų funkcionavimo užtikrinimą, atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo administravimą, vietinių rinkliavų nustatymą. Dėl šios priežasties būtina nustatyti finansinę savivaldybių atsakomybę neįgyvendinus teisės aktuose numatytų reikalavimų atliekų tvarkymo srityje. Pažymėtina, kad baudų skyrimo tikslas – prevencinis, siekiant paskatinti savivaldybes

efektyviau įgyvendinti teisės aktais numatytas užduotys ir kurti efektyvesnę atliekų tvarkymo sistemą.

Įstatymo projekte numatyta, kad baudos, skirtos regioniniams atliekų tvarkymo centrams ir (ar) bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojams, neįskačiuojamos į regionines kainas ir komunalinių atliekų deginimo l t įkainius.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, tikėtinas teigiamas poveikis komunalinių atliekų tvarkymo sektoriui, kadangi bus pakeistas komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros modelis, numatant aiškią komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainos nustatymo tvarką. Taip pat bus nustatyta atsakomybė savivaldybėms už Atliekų tvarkymo įstatyme ir Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo plane nustatytų užduočių vykdymą, kas turėtų įtakoti savivaldybės efektyviau įgyvendinti teisės aktuose numatytus reikalavimus ir kurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą bei užkirsti kelią galimoms ES sankcijoms už ES teisės aktuose nustatytų įpareigojimų, už kurių įgyvendinimą Lietuvoje atsakingos savivaldybės, neįvykdymą. Neigiamų pasekmių priėmus Įstatymo projektą nenumatoma.

Atsižvelgiant į tai, kad. institucijoms galioja prievolė atlikti teisės aktų poveikio konkurencijai vertinimą, kai rengiamu teisės aktu numatomas teisinis reguliavimas galėtų paveikti konkurenciją, atliktas poveikio konkurencijai vertinimas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos (toliau – Konkurencijos taryba) parengtomis Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gairėmis, įvertinta, ar Įstatymo projekte reglamentuojami sprendimai gali daryti poveikį konkurencijai, ir atliktas tokio poveikio vertinimas.

Dėl specifinių rinkos bruožų joje nėra ir negali būti konkuruojančių ūkio subjektų, negali būti ir konkurencijos sąlygų skirtumų, prekė yra ne ūkinės veiklos vykdymo objektas, o teikiama kaip viešo pobūdžio paslauga, kuria įgyvendinama valstybės funkcija užtikrinti tam tikrus visuomeninius poreikius, šiuo atveju komunalinių atliekų tvarkymo paslauga yra paslauga, teikiama vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo pagrindais.

Šiuo Įstatymo projektu Lietuvoje siekiama išlaikyti regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, todėl iš esmės konkurencijai tarp regioninių atliekų tvarkymo centrų kaštų padidėjimas įtakos neturės.

Visi regioninės kainos projektai derinami atsižvelgiant į esamą situaciją. Esant poreikiui, kainos koreguojamos kartą per metus.

Šiuo atveju galutinis vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą dydį komunalinių atliekų turėtojams nustatys savivaldybės taryba. Įstatymo projektu reguliuojamoji kaina apima tik dalį dydžio. Trejų metų laikotarpis nustatomas atsižvelgiant į kitų bendrojo intereso ir bendrojo ekonominio intereso paslaugų (pvz., geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, šilumos tiekimo) reglamentuojamą kainų apskaičiavimo laikotarpį, kuris užtikrintų ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą, plėtrą, taip pat mažinti aplinkos taršą.

Visiems ūkio subjektams, susijusiems su komunalinių atliekų tvarkymu, sąnaudos padidės proporcingai vienodai.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 121 straipsnis ir Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 11 straipsnis nustato, kad vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje turi teisę nustatyti tik savivaldybės taryba savo sprendimu, detali tvarka, kaip turėtų būti nustatomas šis dydis, šiuo metu nereglamentuota.

Įstatymo projekte numatoma, kad Taryba nustato regionines kainas, apskaičiuotas pagal Tarybos patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo metodiką, ir prižiūri, kaip jos taikomos, tvirtina bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų deginamų komunalinių atliekų kainų nustatymo metodiką ir prižiūri, kaip ji taikoma, nustato bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinę ribą, tvirtina apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimus ir (ar) metodą, ir (ar) modelį, kontroliuoja, kad būtų veiksmingai atskirtos reguliuojamų veiklų sąnaudos nuo kitų sąnaudų, kontroliuoja, ar regioniniai atliekų tvarkymo centrai bei bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojai taiko šio Įstatymo projekte nustatyta tvarka nustatytas kainas bei įkainius, todėl, manytina, kad tokiu būdu mažinama korupcijos pasireiškimo rizika.

Įstatymo Projekto priėmimas neturės įtakos kriminogeninei situacijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projektas verslo sąlygoms ir jo plėtrai neigiamos įtakos neturės. Tikėtinas teigiamas poveikis, kadangi bus reglamentuotas komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros modelis, ginčų nagrinėjimo tvarka, kuri bus vieninga visoje Lietuvos teritorijoje ir aiški tiek komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikėjams, tiek komunalinių atliekų turėtojams. Tarybos pajamos, gautos iš reguliuojamos veiklos, pripažįstamos šių įmonių pagrįstomis būtinosiomis sąnaudomis nustatant paslaugų kainas, todėl ūkio subjektai neigiamo poveikio nepatirs.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusias galios nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei ES dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų parengti

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą, iki 2020 m. gruodžio 1 d. Vyriausybė, aplinkos ministras ir Taryba priima šio Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus.

Priėmus Įstatymo projektą Aplinkos ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už

komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą. Taryba turės parengti Komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo metodiką, Po rūšiavimo likusių, perdirbti ir pakartotinai panaudoti netinkančių energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinės ribos nustatymo metodiką, Apskaitos atskyrimo ir paskirstymo reikalavimus ir (ar) metodus, ir (ar) modelį, Regioninių atliekų tvarkymo centrų ir bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų informacijos teikimo taisykles, Regioninių kainų paskirstymo savivaldybėms kriterijus, Audito ataskaitų patikrų technines užduotis, Regioninių atliekų tvarkymo centrų ir deginimo įrenginių investicijų vertinimo ir derinimo Tarybos tvarkos aprašą, Bendro atliekų deginimo, atliekų deginimo įrenginio valdytojo ir regioninio atliekų tvarkymo centro ginčų dėl taikomų komunalinių atliekų deginimo įkainių nagrinėjimo taisykles.

Šių teisės aktų įsigaliojimo data bus numatyta tokia pati kaip ir Įstatymo projekto.

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo Atliekų tvarkymo įstatymo 12 straipsnyje siūloma atsisakyti pavojingų atliekų tvarkymo licencijos dublikato išdavimo, atitinkamai turės būti keičiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“. Šio teisės akto įsigaliojimo data bus numatyta tik tada, kai bus patvirtintas šis Įstatymo projektas.

12. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomos lėšos reikalingos Tarybai, įgyvendinant Įstatymo projekte numatytas funkcijas – regioninės kainos, apskaičiuotos pagal Tarybos patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninių kainų nustatymo metodiką, nustatymas ir priežiūra, regioninių kainų paskirstymo savivaldybėms kriterijų nustatymas ir paskirstymas, investicijų derinimas, bendro atliekų deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų komunalinių atliekų deginimo 1 tonos įkainio viršutinių ribų, apskaičiuotų pagal Tarybos patvirtintą Po rūšiavimo likusių, perdirbti ir pakartotinai panaudoti netinkančių energetinę vertę turinčių komunalinių atliekų deginimo 1 t įkainio viršutinės ribos nustatymo metodiką, nustatymas, ginčų nagrinėjimas, apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų ir (ar) metodo, ir (ar) modelio tvirtinimas, regioninių atliekų tvarkymo centrų ir bendro deginimo įrenginio, atliekų deginimo įrenginio valdytojų, informacijos teikimo taisyklių tvirtinimas, ir kt. Įstatymo projekte numatyta, kad Tarybos kitų metų pajamas sudarys 1 procentas praėjusių metų regioninio atliekų tvarkymo centro bei atliekų deginimo įrenginių valdytojų veiklos pajamų.

13. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymo projektas patikslintas įvertinus suinteresuotų institucijų pateiktas pastabas.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: aplinkos apsauga, atliekos, atliekų tvarkyba.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teisės ir personalo skyriaus
vyriausioji specialistė
Regina Jurkonienė
2020-04-15

Aplinkos ministras
Nestutis Mažeika
2020-04-15

Teisės ir personalo skyriaus
vedėja
Rega Skirkevičiūtė
2020-04-15